

מצורע
ה' תשע"א
כתובת:
Oraysa10@gmail.com

אורחיה תא

לע"נ האשה צפורה הדסה ב"ר אברהם ברוך ת.נ.צ.ב.ה.

= פרשת מצורע =

(יד, ד-ז) וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן וְלָקַח לְמִטְהַר שְׁתֵּי צִפְרִים חַיִּים טְהוֹרוֹת וְעֵץ אַרְז וְשָׁנִי תוֹלַעַת וְאֵזֹב:
וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן וְשָׁחַט אֶת הַצִּפּוֹר הָאֶחָת אֶל כְּלֵי חָרֶשׁ עַל מַיִם חַיִּים: אֵת הַצִּפּוֹר הַחַיָּה יָקַח
אֹתָהּ וְאֵת עֵץ הָאֲרֶז וְאֵת שְׁנֵי הַתּוֹלַעַת וְאֵת הָאֵזֹב וְטָבַל אוֹתָם וְאֵת הַצִּפּוֹר הַחַיָּה בְּדָם
הַצִּפּוֹר הַשְּׁחֻטָּה עַל הַמַּיִם הַחַיִּים: וְהָזָה עַל הַמִּטְהַר מִן הַצָּרַעַת שֶׁבַע פְּעָמִים וְטָהַרוּ וְשָׁלַח
אֵת הַצִּפּוֹר הַחַיָּה עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה:

(יד, מט-נג) וְלָקַח לְחֹטֵא אֶת הַבַּיִת שְׁתֵּי צִפְרִים וְעֵץ אַרְז וְשָׁנִי תוֹלַעַת וְאֵזֹב: וְשָׁחַט אֶת
הַצִּפּוֹר הָאֶחָת אֶל כְּלֵי חָרֶשׁ עַל מַיִם חַיִּים: וְלָקַח אֵת עֵץ הָאֲרֶז וְאֵת הָאֵזֹב וְאֵת שְׁנֵי
הַתּוֹלַעַת וְאֵת הַצִּפּוֹר הַחַיָּה וְטָבַל אוֹתָם בְּדָם הַצִּפּוֹר הַשְּׁחֻטָּה וּבַמַּיִם הַחַיִּים וְהָזָה אֶל הַבַּיִת
שֶׁבַע פְּעָמִים: וְחֹטֵא אֶת הַבַּיִת בְּדָם הַצִּפּוֹר וּבַמַּיִם הַחַיִּים וּבַצִּפּוֹר הַחַיָּה וּבְעֵץ הָאֲרֶז וּבְאֵזֹב
וּבְשָׁנֵי הַתּוֹלַעַת: וְשָׁלַח אֵת הַצִּפּוֹר הַחַיָּה אֶל מַחוּץ לְעִיר אֶל פְּנֵי הַשָּׂדֶה וּכְפָר עַל הַבַּיִת
וְטָהַר:

תנן (נגעים יד, א) "כיצד מטהרין את המצורע היה מביא פיילי של חרש חדשה, ונותן לתוכה רביעית
מים חיים, ומביא שתי צפרים דרור, שחט את אחת מהן על כלי חרש ועל מים חיים, חפר וקוברה
בפניו, נטל עץ ארז ואזוב ושני תולעת וכרכן בשירי הלשון והקיף להם ראשי אגפים וראש הזנב של
שניה, טבל והזה שבע פעמים לאחור ידו של מצורע, ויש אומרים על מצחו, וכך היה מזין על השקוף
שבבית מבחוץ".

ובתרגום יונתן (פסוק ז) "וַיָּנִיד עַל בֵּית אֶפְרָיִם דְּמִידְבֵּי מִן סִגְרֵי וְתָא שְׁבַעֲתֵי זְמַנִּין וַיִּדְכִּינִיָּה, וַיִּפְטֹר יֵת צִיפּוֹרָא חֵייתָא עַל אֲנָפֵי חֲקֵלָא, וַיְהִי אִין אִיטוּמוּס הָהוּא גַבְרָא לְמִילְקֵי תוּב בְּצוֹרְעָא תִיבָא צִיפּוֹרָא חֵייתָא לְבֵיתֶיהָ בְּיוֹמָא הָהוּא, וּמִתְכַשְׁרָא לְמִיכָלָא, וַיֵּת צִפּוֹרָא נְכִיסָא הָנָה מְקַבֵּר פְּהֵנָא בְּמִיחְמֵי מְצוֹרְעָא". [פירוש: והזה על בית אפו (מצחו) של המטהר מנגעו שבעה פעמים ויטהרו, וישלח את הצפור החיה על פני השדה. והיה, אם עתיד אותו אדם ללקות שוב בצרעת היתה הצפור החיה שבה לביתו ביום ההוא, והיא כשרה לאכילה, ואת הצפור השחווטה היה הכהן קובר בפני המצורע].

כיו"ב כתב לגבי טהרת בתים (פסוק ג) "וַיִּפְטֹר יֵת צִיפּוֹרָא חֵייתָא לְמַבְרָא לְקַרְתָּא עַל אֲנָפֵי חֲקֵלָא, וַיִּכְפֹּר עַל בֵּיתָא וַיִּדְבֵּי, בְּרַם אִין אִיטוּמוּס בֵּייתָא לְמִילְקָא תוּב בְּצוֹרְעָא תִיבָא צִפּוֹרָא תַמְן בְּיוֹמָא הָהוּא, וּמִתְכַשְׁרָא לְמִיכָלָא, וַיֵּת צִיפּוֹרָא נְכִיסָתָא הָנָה מְקַבֵּר פְּהֵנָא בְּמִיחְמֵי מְרֵי בֵיתָא". [פירוש: וישלח את הצפור החיה מחוץ לעיר על פני השדה, ויכפר על הבית ויטהר, אבל אם עתיד הבית ללקות שוב בצרעת, תשוב הצפור לשם ביום ההוא, וכשרה לאכילה, ואת הצפור השחווטה היה קובר הכהן בפני בעל הבית].

והנה ענין זה לקבור את הצפור השחווטה בפניו, שיטת הרמב"ם שהיא "קבלה מפי השמועה" היינו שכך קבלו ממשנה בסיני, והיא כמילתא בלא טעמא. אולם שיטת התוס' סוף תמורה שטעם קבורתה מפני שאסורה בהנאה והיא מהנקברים. ובטעם שהוא קוברה בפניו כתב התוס' יום טוב בנגעים שם, שהיינו שלא יחשדנו שהוא אוכלה. ואם קבלה היא נקבל, אולם ודאי שצ"ב בטעמא דמילתא ובגדר הענין. כמו"כ מדברי התרגום יונתן משמע שיש לו עיקר ושורש בפסוק עצמו, שהיה כך תרגם את שני המקומות של שליחת הצפור (ולא במקום של שחיטת הצפור).

עוד צ"ב מלן שאם שבה הצפור החיה לביתו של המצורע ביום ההוא שהוא עתיד לשוב וללקות שוב בצרעת, ומדוע יבושר על כך בו ביום.

נראה להסביר בטעמא דמלתא של שני הצפרים, ומקורו כבר בקדמונים כרמב"ן ועוד, שיש דמיון גדול בין "שתי הצפרים" לשני שעירי יום הכפורים, היינו שלוקחים שנים ואחד פורש לחיים ואחד למיתה, האחד קרב כקרבן והשני נהרג בעזאזל, כיו"ב כאן האחד קרב ונשחט והשני משולח אל פני השדה.

אולם כאן לגבי מצורע נראה, שעיקרא דמלתא הוא כי הצרעת חשובה כמיתה כידוע, וצפור אחת מסמלת את העבר ואילו הצפור השניה מסמלת את העתיד. היינו, שהצפור השחווטה מסמלת את מה שהיה מצורע והיה חשוב כמת, ואילו הצפור החיה מסמלת את העתיד, וכאילו שהאדם הישן שהיה מצורע והיה חשוב כמת, אכן מת ונולד אדם אחר תחתיו.

ובזה יבואר גם ענין נוסף, שהנה כתיב (יד, ג) וַיִּצָא הַכֹּהֵן אֶל מַחוּץ לַמִּחֲנֶה וַיִּרְאֶה הַכֹּהֵן וַהֲנֵה נִרְפָּא נִגַע הַצָּרְעַת מִן הַצְּרוּעַ: ובאבן עזרא (פסוק א) מביא בשם ר' יונה המדקדק, שהיל"ל והנה נרפא הצרוע מנגע הצרעת, ולא שהנגע נרפא מן הצרעת, (ועיין אור החיים ושפתי כהן מה שביארו בענין). אולם יתכן להסביר, שאכן לא הצרוע נרפא, כי הוא חשוב כמת ובעת שמתרפא מצרעתו הרי הוא

כאדם חדש, ופנים חדשות באו לכאן, ולכן הכל תליא במה שנרפא נגע הצרעת ולא אם נרפא הצרוע, כי הצרוע כגברא קטילא חשיב. אולם אם נרפא נגע הצרעת מן הצרוע הרי הוא אדם חדש.

מעתה יובן, שמאחר שהכל תליא בתשובת החוטא, ובמה שאכן נעשה כבריה חדשה, ומטעם זה נרפא הנגע, שאכן שב על העבר ונתכפר לו, לכן גם תליא בעתיד, כי עיקר התשובה היא שלא ישוב לחטא זה לעולם, אולם אם עתיד לחזור לחטא, היינו שאין התשובה שלמה לגמרי, זאת מודיעה הצפור החיה, לומר שהחיים החדשים שפתח אינם מושלמים.

מעתה יובן בסברת הענין, שהצפור השחווטה נקברת בפני החוטא, כאומרים לו שלפי גודל חטאו הרי הוא חשוב כמות וצריך להקבר ולהשחט, אולם חס רחמנא עליו ופרקיניה להוציא לחירות, ומעתה הוא כצפור דרוור שיכול לדור בבית כבשדה, היינו שיכול לשוב לביתו. ומעתה נובעים חיינו הלאה כמים חיים בכלי חדש. וכבר ביארו חז"ל שלכך משתמשים באזוב ושני תולעת, ללמדו הכללים לחיים החדשים, היינו שיהיה ענו כאזוב הקיר וכו', הרי שזה מסמל את החיים החדשים וקבירת החיים הישנים.

מעתה נראה שלכולם יש מקור אחד, שמאחר שאת הצפור החיה שולחים, שזה מורה שאין קשר בין השחווטה לחיה, היינו שמנתקים את העבר מן העתיד. הרי שאם הצפור החיה שבה אל בת זוגה הצפור השחווטה, זה מורה שלא ניתק לגמרי מן העבר. ומטעם זה צריכים לקברה כדי שתהיה עדיין קיימת השחווטה במקום מסוים, ונקברת בפניו לומר שהוא הנקבר, ושילוח החיה שמורה על העתיד תלוי בו, שאם לא ישוב לזה החטא לעולם. היינו שהכתוב ששולחים את החיה על פני השדה, זה גם מורה שאת השחווטה קוברים בשדה, ושניהם בשדה מנותקים זה מזה, אולם אם יש חיבור ביניהם משמע שעתידיה הצרעת לשוב עליו, ואין כאן כפרה שלמה.

שבת שלום ומבורך